

LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE

Geomorfologie

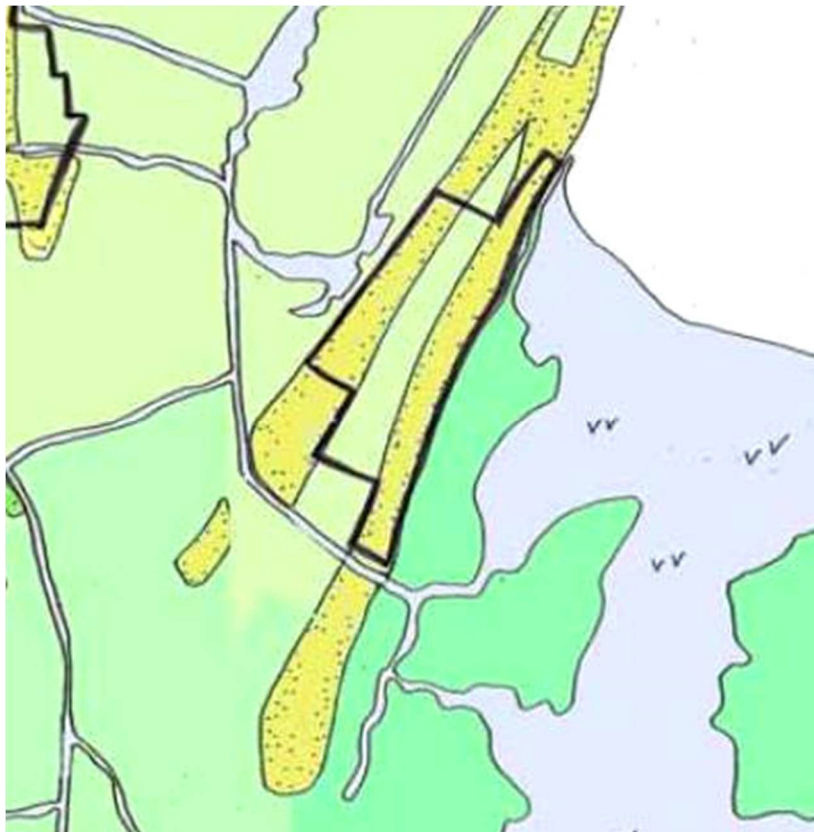
Het landschap rond Akersloot kent haar ontstaan in de dynamiek van het kustlandschap en het oer IJ. De grote kreken en getijderivieren achter het duin als ook de wind die het duinzand over de strandvlaktes verplaatsten gaven vorm aan het landschap. Akersloot ligt daarbij op de meest oostelijke strandwal, op de overgang naar het veenweidegebied. Daar werd veel Hollandveen weggeslagen bij zware stormen en ontstonden grote meren als het Alkmaardermeer en Uitgeestermeer, de Schermeer en Beemster.

Cultuurhistorie

Met het menselijk ingrijpen is die dynamiek beperkt en werd het land meer en meer beschermd tegen het water en ontgonnen.

Veel van die gebiedsontwikkeling *'avant le lettre'* werd aangestuurd vanuit de abdij van Egmond. Letterlijk is met veel monnikenwerk de hele kop van Noord-Holland ontwikkeld door de aanleg van kades en bedijkingen en, later, door droogmakerijen en aandijkingen. Rondom Limmen en Akersloot liggen de oudste dijken van Nederland.

De oudste naam voor Akersloot is Axmericota dat betekent: 'Eikenbos aan de zee'. In het gemeentewapen van Akersloot zijn ook drie eikels weergegeven die daarnaar verwijzen. De bossen hebben plaats gemaakt voor weiden en bollengrond.

Strandwallen (S) Akersloot (Beeldkwaliteitsplan buitengebied 2010)

In de jaren 1250 tot 1400 kreeg Akersloot de titel 'het hoofddorp van Kennemerland'. In 1276 kregen de Akersloters vanwege de door hen betoonde dapperheid in de strijd tegen de Friezen van graaf Floris V hun rechten en privileges terug, nadat deze door hun vroegere heer, de graaf van Holland, in het begin van de 13e eeuw waren ontnomen omdat zij tegen hem in opstand waren gekomen.

Akersloot anno 1865

Tot het gebied van Akersloot behoorde ook nog het zuidelijk gedeelte van de (ingepolderde) Schermer.

Ontstaansgeschiedenis dorp Akersloot

Akersloot heeft zich ontwikkeld op twee strandwallen. Daar ontstond de eerste bebouwing in de vorm van losse kavels langs de wegen die boven over de droge strandwallen liepen. Mettertijd ontstond daar een aaneengesloten lintbebouwing. De Stet was hier van oudsher de verbinding tussen land en water; een overslagplaats van goederen en producten richting de steden Alkmaar en Amsterdam, maar ook verder. Akersloot en Uitgeest hadden een betrekkelijk grote vloot Oostzeevaarders waar handel werd gedreven.

Uitgeest stond daarbij ook bekend om de bouw van Haringbuizen, een speciaal type boot die werd gebruikt bij de visvangst op de Zuiderzee. Daarnaast stond de uitvinding van de houtzaagmolen door Cornelis Corelisz van Uitgeest aan de basis van het succes van de Hollandse scheepsbouw en de VOC.

Het dorp Akersloot bestond uit diverse buurtschappen, waaronder de Molenbuurt. Veelal kende elke buurt een eigen geloof, en ontstond de buurt rond de kerk. De verzuiling binnen het christendom heeft nog lang de scheiding tussen buurten in stand gehouden.

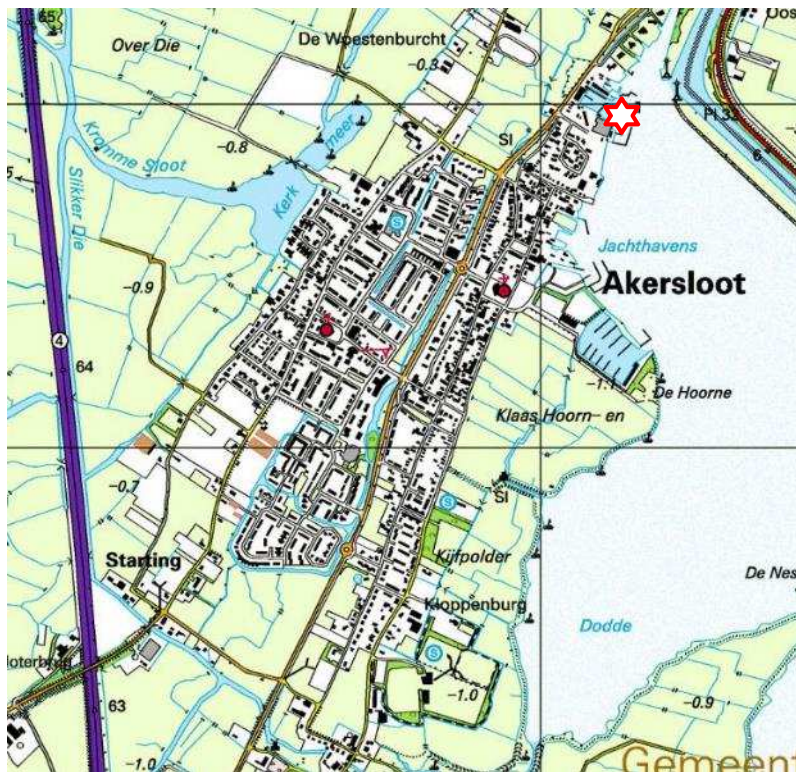
Het Akersloot van de 20ste eeuw heeft nog lang geïsoleerd gelegen. De communicatie met de buitenwereld werd onderhouden door de salonboten van de 'Alkmaar packet'.

Na de Tweede Wereldoorlog kwam er een geleidelijk beter wordende busverbinding en werd de Rijksweg A9 aangelegd. De ontwikkeling rond de jachthaven start rond 1920.

De betere bereikbaarheid betekende ook dat nieuwkomers in het dorp zich gingen vestigen waardoor de vraag naar woningen zeer sterk groeide.

Pas in de jaren 70 werd er tussen de strandwallen gebouwd en groeiden de verschillende buurten samen tot het huidige dorp Akersloot. Ook de Molenbuurt ten zuiden van het plangebied werd toen bebouwd.

Ten noorden van de jachthaven werden riante villa's aan het water gebouwd, als link tussen het dorp en de cluster bebouwing rond de veerpont. Met die ontwikkeling werd de oever waar Akersloot daadwerkelijk aan het Alkmaardermeer ligt verkaveld en vastgelegd. In de Klaas Hoorn en Kijfpolder verschoof het accent naar recreatie, hier werden nieuwe jachthavens aangelegd.

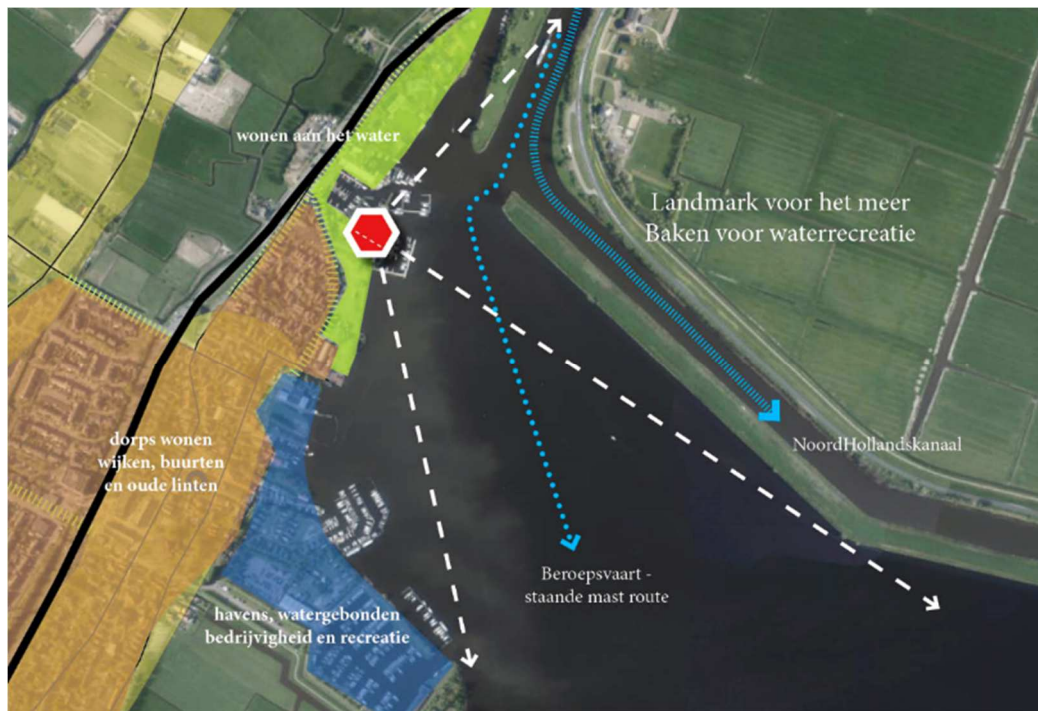

Akersloot anno 2005 (Topo tijdreis)

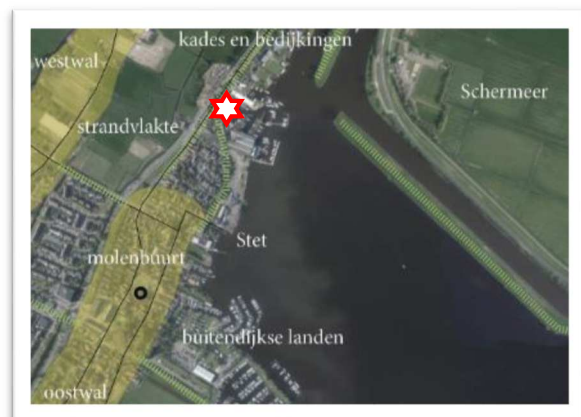
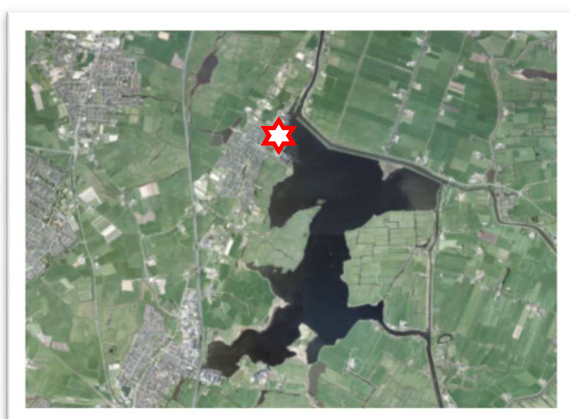
De cultuurhistorische en landschappelijke onderlegger laat zien dat het plangebied, een stukje buitendijks land, sinds jaar en dag de link tussen Akersloot (buurschap Molenbuurt) en het water vormde. In de uiterste noordhoek van het meer vormt het de poort naar Alkmaar, via de Schermerringvaart.

De loswal is sinds de jaren 70 in ongebruik geraakt. Hier wordt nu plan de Skulper op ontwikkeld, met wonen aan het water, net als ten noorden van de jachthavens. De recreatieve functie is langzamerhand verschoven naar het zuiden, naar de Klaas Hoorn en Kijfpolder.

Dat maakt dat de oever van Akersloot hier rond de Inbreidingslocatie Jachthavens Akersloot een andere betekenis krijgt. Vanuit de sociale context wordt gestreefd naar een mix van wonen en recreatie, waarbij de haven deels openbaar toegankelijk blijft en er aangename verblijfsplekken aan het water ontstaan. Zo blijft de Ontwikkellocatie een markante plek in het dorp vormen.

Ook vanaf het water kan deze belangrijke plek goed gemarkeerd worden. Een landmark voor de waterrecreant, zowel op het meer als op de doorgaande vaarroute over het Noord-Hollands kanaal, is hier zeker op zijn plek. Op de hoek met de havenkom komt een landmark, waarmee een duidelijk herkenbaar accent aan de Alkmaarse Poort wordt meegegeven.

Cultuurhistorie: het verhaal van de plek

In de erfgoednota streeft de gemeente ernaar, 'het verhaal van de plek' te verbinden met 'de agenda van de plek'. Dat is wat voorliggend hoofdstuk probeert te doen voor de inbreidingslocatie 'Omgeving Jachthaven Akersloot'. Het verhaal van de plek is, binnen de agenda voor de plek, vervolgens vertaald naar een stedenbouwkundige structuurschets en elementenkaart.

Daarnaast volgt uit artikel 3.1.6, eerste lid, onder a, van het Besluit ruimtelijke ordening, dat rekening moet worden gehouden met het aspect cultuurhistorie. In de toelichting van een bestemmingsplan moet zijn beschreven hoe met de in het gebied aanwezige waarden wordt omgegaan. In onderhavige paragraaf zijn de in het gebied aanwezige waarden geanalyseerd en beschreven.

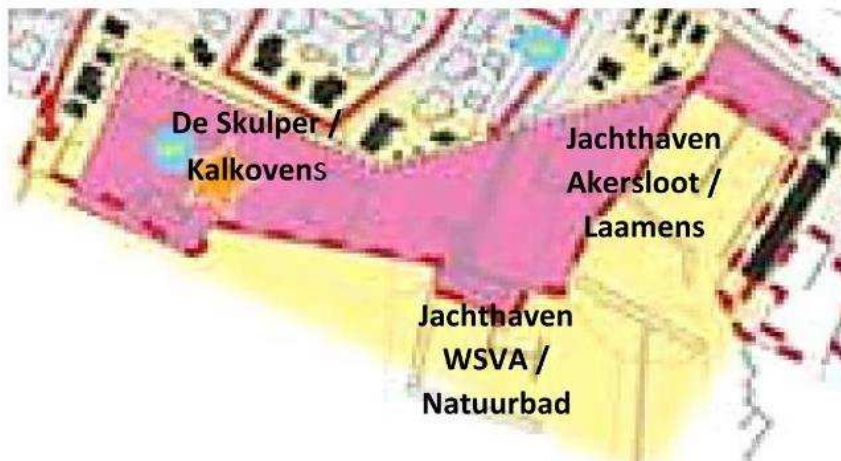
Beeldbepalende panden/monumenten

Bestaande hoofdgebouw jachthaven aan de Geesterweg

Binnen het plangebied liggen geen rijks- en/of gemeentelijke monumenten. Het restaurant is het entreegebouw van de jachthaven aan de Geesterweg en is wat betreft korrelgrootte afgeleid van het oorspronkelijke hoofdgebouw van Jachthaven Akersloot. De achterliggende bedrijfsloodsen zijn van eenzelfde korrelgrootte.

Geschiedenis inbreidingslocatie 'Omgeving Jachthaven Akersloot' en Geesterweg

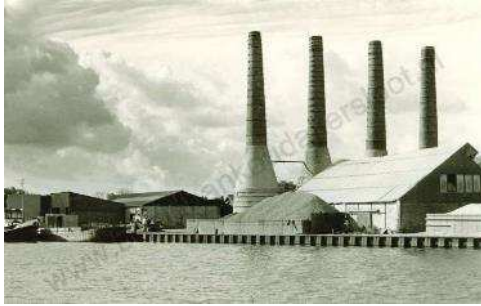
De inbreidingslocatie 'Omgeving Jachthaven Akersloot' bestaat uit:

- Jachthaven Laamens, voorheen Jachthaven Akersloot;
- Plan De Skulper, voorheen de Kalkovens "De Skulper";
- Watersportvereniging Akersloot, voorheen Natuurbad Akersloot.

Uit gegevens van de Historische vereniging Oud Akersloot (<http://www.oudakersloot.nl/>) blijkt, dat de inrichting van de locatie is begonnen in 1921 met de aanleg van een kalkbranderij door de gebroeders Ruigewaard

Kalkbranderij

In 1921 kopen de gebroeders Ruigewaard een stuk weiland naast 't Stet. Een ideale locatie voor een kalkbranderij. Vier ovens met leshuis (blushuis) worden er gebouwd. De op het strand opgevisste schelpen worden bij 't Stet in Bakkum in het schip geladen en via de Schulpvaart naar Akersloot gevaren. Ook de brandstof voor de ovens (kolengruis) wordt per schip aangevoerd. Er werkten 8 man personeel om de kalkovens draaiende te houden.

Voormalige kalkovens (archief Vereniging Oud Akersloot)

Tot halverwege de jaren zeventig stonden er 4 markante kalkovens langs de rand van het Alkmaardermeer. Strategisch gelegen naast 't Stet en open vaarwater. Vele Akersloters hebben jarenlang hier hun brood verdiend.

Jachthaven Akersloot

De opening van Jachthaven Akersloot in 1936. (Vereniging Oud-Akersloot)

Jachthaven Akersloot is gebouwd m.b.v. een werkverschaffingsproject voor werklozen. De aanleg duurde van oktober 1935 tot 24 mei 1936. In de uitgaves 2014/15 van de Groene Valck van de Historische Vereniging Oud-Akersloot wordt het ontstaan en de geschiedenis beschreven. Het ontstaan van de jachthaven in 1935 en de ontwikkeling ervan tot heden, liggen ten grondslag aan het idee van transformatie van Jachthaven Laamens van een bedrijfsmatige jachthaven naar een complex van wonen en recreatie rond de jachthaven.

Natuurbad Akersloot

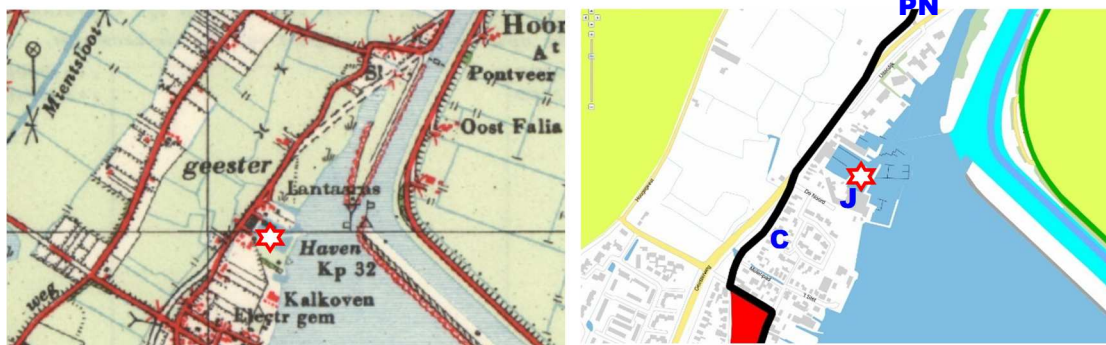
Grenzend aan de bedrijfsgebouwen van Jachthaven Laamens ligt de jachthaven van de Watersportvereniging Akersloot (WSVA), zie beschrijving bestaande situatie. Op deze locatie was gelegen het zwembad aan De Noord, het Natuurbad van Akersloot in het Alkmaardermeer.

Zwembad aan De Noord 1959 (Vereniging Oud-Akersloot)

Het open luchtzwembad van Akersloot in het Alkmaardermeer was een initiatief van politiecommandant Jaap van Gelder en commandant van de Rijkspolitie te water J.L. van Dijk.

Geschiedenis Geesterweg

Topografische Kaart 1960 (toporeis.nl)

De Geesterweg is aangelegd in de jaren zestig van de vorige eeuw en staat gestippeld op bovenstaande kaart. De ontsluitingsweg van Akersloot Noord, liep in het verleden via de Crimpen (C) en de Pontweg-Noord (PN) zwarte lijn.

De jachthaven (J) ligt daarmee aan de oorspronkelijke ontsluitingsweg van Akersloot Noord.

Bovenstaande 3 bijzondere locaties: Jachthaven Laamens, WSWA en De Skulper, vormen samen de inbreidingslocatie 'Omgeving Jachthaven Akersloot'.

Het verleden van de locatie en de oorspronkelijke ontsluiting van Akersloot onderstrepen het belang rekening te houden met het aspect cultuurhistorie.

De 'agenda van de plek'

Het hoofdgebouw van de jachthaven aan de Geesterweg is gebaseerd op de korrelgrootte van het oorspronkelijke jachthavengebouw. Het verhaal van de agenda van de plek is, met de transformatie naar wonen aan te sluiten bij deze korrelgrootte, en hier tegelijk een doorzicht te maken naar de haven en het meer. De sociale component van het werkverschaffingsproject komt hier terug in de vorm van sociale woningbouw

Het voormalige natuurbad is nu de jachthaven van de WSWA. Tussen de jachthaven en het voormalige natuurbad ligt een pad. Deze zogenaamde prikker is typisch voor Akersloot en wordt in de transformatie

meegenomen als verbinding tussen de Geesterweg/De noord en een uitzichtpunt aan de haven en het meer.

Het appartementengebouw van de Skulper vormt samen met de woongebouwen van de jachthaven, net als destijds de kalkovens een herkenbaar punt aan het Alkmaardermeer en het Noordhollands kanaal. De schaal van de transformatie van de inbreidingslocatie 'Omgeving Jachthaven Akersloot' refereert daarbij aan de schaal van de kalkovens en de schaal van de bedrijfsgebouwen van jachthaven Laamens.